

Antyk

Nazwa epoki, czas trwania

Nazwa wzięła się od łacińskiego słowa który oznacza stary, czas trwania to od około 9 wiek pne (wynalezienie pisma) do 476 roku (upadek rzymu)

Filozofia epoki, szkoły filozoficzne, epikureizm, stoicyzm, sceptycyzm

Sokrates - mądrość w sobie samym, powszechna wiedza jest pozbawiona wartości, sprawiedliwość i mądrość

Platon - idealizm, człowiek jest zły tylko z niewiedzy

Arystoteles - obserwacja, epistemologia, zasada złotego środka

Epikureizm - filozofia szczęścia, umiarkowanie i unikanie skrajności

Stoicyzm - panowanie nad emocjami, akceptacja losu, spokój, cnota

Sceptycyzm - wątpliwość co do poznania prawdy obiektywnej

Cechy sztuki antycznej, style architektoniczne i ich cechy.

celem sztuki było piękno. harmonia, umiar, równowaga, realizm.

style: rzymski, grecki (joński i dorycki)

joński - masywny, dorycki - lekki i zwinny, rzymski - połączenie, akwedukty, amfiteatry ogromne budowle ogólnie

Światopogląd epoki.

antropocentryzm, demokracja, politeizm, nauka i racjonalizm, moralność, cnota

Na czym polega kulturowa rola antyku?

Antyk tworzony w Rzymie i Grecji był potem rozpowszechniony na większość Europy przez co dał podstawy do tworzenia się przyszłych nauk i tym podobnym

Gatunki powstałe w antyku.

gatunki dramatyczne: tragedia, komedia

Teatr antyczny: geneza, cel teatru, reguły tragedii według Arystotelesa ok. 5, kompozycja tragedii antycznej.

geneza: chwalenie Dionizosa, dytyramby

cel: oczyszczenie, wysmianie negatywnych zjawisk w społeczeństwie, propagowanie ideologii, zasilki.

reguły tragedii: trzy jednostki, miejsce, akcja, czas. jedno miejsce i jeden wątek, dekorum czyli styl odpowiedni do treści

kompozycja tragedii: bohater to człowiek szlachetny, wódz, chor to komentator.

Mitologia J. Parandowskiego

Demeter i Kora - córka Demeter, Kora zostaje porwana przez Hadesa do Hadesu i zostaje zmuszona do bycia jego żoną. Demeter robi zażalenie żeby bogowie odzyskali Korę. Cykl życia i śmierci

Orfeusz i Eurydyka - Orfeusz próbuje odzyskać ukochaną z podziemi która zmarła. muzyka tak się podoba Hadesowi że ją uwolni jeśli nie spojrzy na nią do opuszczenia podziemi. Miłość przekraczająca granice śmierci

Syzyf - król Syzyf oszukiwał boga śmierci przez co został schwytany przez bogów i musi w kółko wykonywać syzyfowe prace. Nie oszukasz zasad życia.

Prometeusz - Prometeusz, tytan kradnie ogień by dać go ludziom. za to Zeus przykuwa go do skały gdzie jego wątroba jest codziennie jedzona przez orła. Altruizm, bunt przeciwko autorytetom.

Ikar i Dedal - Dedal wybitny rzemieślnik wraz z Ikarą tworzą skrzydła i uciekają z więzienia. Ikar leci zbyt wysoko słońca i umiera. Pycha i непослушество.

Narodzenie świata - W chaosie powstaje pierwsze bóstwa i planety, ich konflikty prowadzą do tworzenia kolejnych i ustanawiają kosmiczny porządek. Wytlumaczenie wszechświata i że jest więcej niż ziemia.

Wojna trojańska - Księżniczka Troi uprowadza Helenę, żonę króla Melenosa i wojna się zaczyna. Troja zostaje spalona. Sens wojny, tragizm, heroizm

Mit - symboliczna opowieść o boskich stworzeniach i sytuacjach mających wyjaśnić lub ukazać jakieś wartości ludziom

mitologia - zbiór mitów z danego regionu, analiza ich i łączenie w całość, np mitologia rzymska czy grecka

stylizacja mitologiczna - odwoływanie się do mitologizmów i mitów

rodzaje i funkcje mitów - heroiczne i teogoniczne. funkcja mitów to pokazanie wartości świata w łatwiejszych dla ogarnięcia historiach.

Biblia:

Księga Rodzaju - Adam i Ewa, potop, wieża Babel, Kain i Abel. Abraham, Jakub, Izak. Stworzenie świata, grzech pierworodny, bunt, wiara, posłuszeństwo, przymierze. Ukazanie miłości i sprawiedliwości boga oraz geneza narodu izraelskiego.

Księga Hioba - Hiob zostaje trędowatym, traci majątek i rodzinę. jako poddanie go próbie przez boga i szatana. cierpienie niewinnych i wytrwałość w wierze, cierpienie, pokora, wiara.

Ksiega Koheleta - refleksje na temat życia, przyrody, prawdziwy sens to bog i wierzenie mu.

Piesn nad pieśniami - poezja miłosna. alegoria do miłości Chrystusa do swoich wiernych.

Księga psalmów - zbiór modlitw i hymnów do Boga, relacja z Bogiem.

Apokalipsa św. Jana - koniec świata, sąd ostateczny, obietnica dobra i zwycięstwa.

Czas powstania stary testament od 13 wieku, nowy to 2-1 wiek p.n.e.

Stylistyka - ogromna ilość symboliki oraz opisy

Podział - stary testament oraz nowy testament (4 ewangelie oraz apokalipsa)

Języki, przekłady - stary testament - hebrajski, nowy - grecki. Przekłady - Wulgata na łacinę, Luter na niemiecki, King James - angielski
psalm - religijny utwór poetycki, najczęściej w Biblii jako modlitwa.

tematyka psalmów: 100 i 130. - 100 chwała i radość, 130 łaska przebaczenia i oczekiwanie.

Homer,

Iliada - epos wojenny o okresie wojny trojańskiej i bohaterstwie Achillesa, największego greckiego bohatera. Achilles odmówił walki przez konflikt z królem Agamemnonem, ale wraca walczyć przez śmierć jego przyjaciela. Motywy honoru, zemsty oraz relacji ludzi z bóstwami. Achilles jest porwyczy, uczuciowy który zmaga się z conceptami honoru śmierci i losu. innymi bohaterami jest Hektor czy Priam. Problematyka obejmuje samą wojnę, honor i dylematy moralne.

Odyseja - epos opowiadający o podróży Odyszeusza, króla z Troi do Itaki po skończeniu wojny, podróż trwała tyle samo lat co sama wojna a jego żona Penelopa musiała zmagać się z ludźmi chcącymi przejąć władzę na tronie Itaki. Motywy podróży i homesicknessu. Odyszeusz jest wszechstronny, sprytny i mądry, lojalny.

Porównanie homeryckie - obrazowe porównanie sytuacji np. Odyszeusz zdradzający swe emocje był pokazywany jako lew lub inne dzikie zwierze.

Epitet stały - fraza która jest używana w odniesieniu do konkretnej postaci np. Achilles szybki i zwinny

Motyw homo viator w Odysei - człowiek podróżnik, ciągła podróż nie tylko jako fizyczna ale też psychiczna, w głowie.

Horacy

Exegi monumentum - Horacy głosi swoją nieśmiertelność przez trwałość poezji. dzieło przetrwa wieki. Śmierć, przemijanie oraz nieśmiertelność. Exegi monumentum to nieśmiertelny monument czyli sztuka który nigdy nie umiera. Non omnis moriar - nie umrę, częściej mnie przetrwa, w tym kontekście jego dzieła.

Do leuconoe - Zachęca adresatkę by nie pytała o przyszłość zamiast tego cieszyć się życiem. Nieuchronna przyszłość, motyw carpe diem. akceptacja losu i czerpanie radości z obecnej chwili.

Nawiązania: Mickiewicz - exegi monumentum, Słowacki ogólnie romantyzm

Antygona Sofoklesa:

Wbrew woli króla Kreona decyduje się pochować brata, naruszając tym samym prawo. efektem jest to że Antygona zostaje zakopana żywcem w ziemi.

problematyka - Swoje racje vs Prawo, moralność ważniejsza od zasad

wymowa utworu - podczasowy przekaz o walczeniu o swoje idee mimo ogólnych przeciwności, bunt przeciwko prawu.

charakterystyka bohaterów - Antygona jest lojalna, kocha rodzinę ale też jest uparta. Kreon jest surowy i nieugięty, państwo i jego prawo jest ponad wszystkim.

konflikt tragiczny - Konflikt indywidualny - Antygona przeciwko Kreonowi ale także ogólny, pokazujący postawy wobec niesprawiedliwości.

tragizm bohaterów - ich wybory mimo głębokiego przekonania o ich własnej słuszności prowadzą do destrukcji bólu śmierci i smutku w tym ludzi wokół.

ironia tragiczna - rzeczy które bohaterowie robią dla dobra prowadzą do zła i destrukcji

hybris - nadmierna duma, antygona ignoruje prawo ludzi kreon zaś boskie.

Antygona jako dramat antyczny - konflikt, koronacja, perypetia oraz katastrofa. Chór komentuje wydarzenia oraz jest prolog i epilog.

Racje Antygony i Kreona - prawo boskie oraz moralność wyznaje antygona, każdy ma prawo być godnie pochowanym, natomiast kreon kieruje się prawem ludzkim które niezależnie od moralności nie pozwala na dane czyni.